

mélyeit próbálja feltárni. Mindezt nem azért, mintha önzően vagy hatalmaskodón megpróbálná kisajátítani az emberi világ értékeit. Az irodalom gazdagabb, az ember emberebb, ha ezek a mélységek művészi formában megszólalnak benne.

3. A lap indulásakor francia példákon tájékozódott, egyetemes művészi és keresztény értékek szolgálatára szegődött. De magyar földön, magyarul, a magyar kereszténység és irodalom közegében jött létre. Az egész keresztény magyar múlt örökösének vallja magát ma is, s e múlttal is a jelent kívánja szolgálni, a magyarság őrzőinek legnemesebb hagyománya szerint. Magáénak érzi az egész magyarság ügyét, mindazokét, akik múltunkhoz és földünkhöz tartozónak, jelenünkért és jövőnkért felelősnek érzik magukat.

*

A cím: Vigilia, virrasztás szimbolikus jelentését többször kifejtették e lap hátsólapjain. A virrasztó: értékeket, embereket őriz. Közösségből fakadó, közösséget formáló szolgálat ez – közösségben van azokkal, akikért és akikkel virraszt. De az igazi közösségnek nemcsak jelene van, hanem történelme is: múltja és jövője. A virrasztók (s a virrasztást igénylők is) egymást váltják – a virrasztás folytatódik. A Vigilia 50. születésnapja – hisszük – nem befejezés, hanem egy élő folyamat egyetlen mozzanata csupán. A virrasztás ötven éve tart. Mi, mai virrasztók, elődeink nyomán vállaljuk a megkezdett, gyönyörű és mindig időszerű feladatot: keresztény, művészi és magyar értékeink szolgálatát.

E szám minden írása a jubileum ünnepére érkezett: a személyes megemlékezések éppen úgy, mint a versek és tanulmányok. Hálás köszönetet mondunk mindegyikért. Sajnáljuk, hogy a megnövelt terjedelem ellenére sem fért bele ebbe a számba néhány hosszabb vagy később érkezett cikk. Ezeket következő számainkban fogjuk közölni.

PASKAI LÁSZLÓ koadjutor érsek

Az Istent keresők szolgálatában

Ötven évvel ezelőtt indult útjára a VIGILIA. Célja volt a magyar katolikus irodalom művelése, ezzel együtt a magyar szellemi élet, a keresztény kultúra szolgálata. A fél évszázados jubileum Isten iránti hálaadásra készítet: áldásának kérésével indult el folyóiratunk, és az ő adománya, hogy fél évszázadon keresztül betölthette feladatát. Kegyelettel emlékezünk azokra, akik fáradoztak érte; a jelenlegi munkálóinak kifejezzük köszönetünket az olvasók nagy táborához kapcsolódva, akik lapunkat érdeklődésükkel kísérték, olvasták, gyarapodtak belőle.

Jubileumi számunk küzdelmes ötven esztendőre tekint vissza. Fél évszázad alatt felgyorsult tempóban változott meg világunk: szellemi életünk, szemléleti és kifejezési módunk, emberi értékek megítélése, egész világunk értelmezése. Ilyen korban valóban fontos a „vigilálás”, az őrködés, amely nyitottsággal tekint a szellemi élet próbálkozásaira és elirányítást tud nyújtani a sokféle keresésben.

Túl az egész világot átjáró szellemi alakuláson, hazánkban a felszabadulást követően elindult új politikai és társadalmi rend új követelményeket állított fel. Folyóiratunk életképességét jelzi, hogy az új szocialista társadalmi és politikai rendben megtalálta a helyét, konstruktív módon kapcsolódott szocialista társadalmunk építéséhez; ugyanakkor teljesítette azt a feladatát, hogy szolgálja, gyarapítsa a keresztény szellemiséget és kultúrát magyar népünkben.

Az ötven esztendő sokféle szellemi változása visszatükröződött lapunkban. Olyan folyóirat, amely a szellemi élet kifejezője, nem szakadhat el azoktól a kérdésektől, tényektől, amelyek érdeklik a közösséget és amelyekre a szellemi élet kifejező formájában, az irodalom nyelvén kell reagálnia, választ adnia. Épp ezért nehéz volna az összegezés, hisz egy-egy vonás kiemelése önkényesnek tűnhet. Ha nehéz is a jellemző összefoglalás, egy vonást mégis kiemelek e fél évszázados munkálkodásból: a sokféle szellemi áramlat között az Istent kereső ember segítése.

Kifejezetten vagy burkoltan, minden korra vonatkozik a zsolttáros imádsága: „Isten, én Istenem, téged kereslek, utánad szomjazik a lelkem! Érted sóvárog a testem, mint a száraz, tikkadt, kiaszott föld.” (Zsolt 63, 2) Ez az Istent keresés minden korban és népnél más formában jelent meg. Korunkban sajátos jelleget öltött. Az Istent kereső ember kérdései átjutottak az irodalom területére. Az írók, a költők világában tárulkozik fel finom árnyaltságokban az önmagát kereső ember, aki éppen azért, mert önmagát keresi, egyben az Istent keresi. Ez a tény is jelzi, hogy a természet mindig mélyebb ismerete egészen megváltoztatta világszemléletünket. Ismereteink révén az anyag erőit az ember szolgálatába szervezhattük; a társadalom törvényeinek a feltárása a közösségi élet új formáit, sokszor forradalmi változását eredményezte. A kutatásokból szinte teljesen kimaradt az Isten, és az a látszat keletkezhet, hogy már szinte nincs is rá szükségünk.

Minél jobban gyarapodnak ismereteink a bennünket körülvevő világról, annál erőteljesebben jelenik meg a személy mélysége és titka, amely nem vezethető le a természettudományos ismeretek összességéből. Mindenekelőtt megmutatkozik, hogy a személy a maga bensőségében nemcsak öntudattal rendelkezik, hanem megkívánja az önértelmezést is. Talán éppen felületességünk miatt nem tudatosul mindennap, de az élet nehéz helyzeteiben, főleg a határhelyzetekben elkerülhetetlenül és sürgetően ott áll a feleletet váró kérdés: ki vagyok én, milyen tartalmat adhatok létemnek, mit kell és mit érdemes tennem, egyáltalán mi az élet értelme? A válasz keresése túlmutat a természettudományok világán. Eltechnizálódott világunkban éppen a személy értéke került veszélybe. Nem meglepő, ha a személy kérdéseivel manapság oly sokat foglalkoznak, főleg a fiatalok, bármilyen irányzathoz tartoznak is, és a személy kérdéseit sokszor annyira élesen éppen az irodalom fogalmazza meg.

De a személy mélységében feltárulkozik az értékek világa is: a jó és a rossz, az erény és a bűn kettőssége, a belső tisztaság igénye és vágya. Meg nem kerülhető kérdések, mert ezekben található a személy igazi értéke, igazi tisztasága. Vívásban, döntésben, talán még inkább a tévedésben megjelenik a szabadság nagy ajándéka, amellyel élnünk kell, noha lehet vele visszaélnünk is, sőt el is feledkezhetünk róla. Az értékek világa, a szabadság lehetősége megalapozást kíván meg, amely a jó és a rossz közötti különbséget eldönti, az értékek kritériumát adja. A kérdések ismét csak túlmutatnak a természettudomány területén, és a választ csak szellemi világunkban találhatjuk meg.

Az élet értelmezésének a kérdésétől nem választható el a halál ténye sem, amely hozzátartozik földi létünkhöz. Sötétséget mutat, félelmet áraszt, amellyel

oly nehéz szembenézni, de ezt a küszöböt mégis át kell lépnie mindenkinek. Értelmezni kell a halál tényét, mert nélküle az élet is értelmetlenné válik. És ha a halálban a „semmi” tátong előttünk, akkor értelmét veszti mindaz, ami előtte volt.

Kérdések, amelyek jellegükénél fogva egy más világot, a személy belső titkát tárják fel. És a válasz keresésében valamiképpen mindig az Abszolútumnak, az Istennek a fénye dereng fel. Így válik az ember – kimondva vagy ki nem mondva – legbensőbb világában Istent keresővé és ez megmarad mindaddig, amíg ember lesz a földön.

Isten keresése így végighúzódik a történelmen. Igaz, nagyon sokféleképpen rajzolták meg vonásait; nemegyszer a fantasztikum módján vagy éppen embertelen formában, amelynek kegyetlen vonásai visszarettenének. A sokféle vallás szemlélésében nemegyszer az elbizonytalanodás lesz úrrá: mindez csak emberi válasz, amely nem vezethet el Isten szeretetéhez. A sokféleség láttán folyton elénk kerül Szent Pál élménye, ahogyan Athénban az Areopagoszon találkozott a sokféle istennel, de köztük az ismeretlen isten oltárával is. Ő nem bizonytalanodott el, hanem a feladatot látta meg, „hogy keressék az Istent, hogy szinte kitapogassák és megtalálják, hiszen nincs messze egyikünkötől sem, mert benne élünk, mozgunk és vagyunk.” (ApCsel 17, 27) És éppen ebben a képben mutatkozik meg minden idők számára, hogy a sokféle keresésben, próbálkozásban kérdéseinkre az igazi válasz Jézus Krisztusban és a benne feltárukozó Istenben található meg.

De az ember nemcsak Istent kereső lény, hanem őt meg is találhatja Jézus Krisztusban. Személyének, lelkének, szívének a legmélyén találkozik vele. A megtalálás belső boldogító élménye ez, amelyet szavakkal lehet közölni, de teljesen mégsem fejezhető ki. Szükséges az elméleti kifejtés; de az igazi rátalálás Istenre a személy belső élménye, két személy legbensőbb találkozása a hit és szeretet közösségében. Feltárja az emberi lét legmélyebb értelmét, és feltárukozik benne a személy legtitkosabb mélysége. És itt kap szerepet ismét az irodalom, amely az Isten megtalálásának belső élményét rajzolja meg, közli másokkal, próbálja kimondani a kifejezhetetlent és egyben segít, hogy a keresés céljához, Istenhez eljusson.

Lehet, hogy kissé leszűkítve szoltam a VIGILIA szolgálatáról. Én mégis ebben látom a VIGILIA nagy lehetőségét és küldetését. Sajátos eszközeivel változó világunkban közvetlenül vagy közvetve az Istent kereső ember nagy kérdéseit megrajzolhatja, tudatosíthatja. És mindezt nem csupán a szellemi életben való tájékoztatással, hanem ugyanakkor megvan a lehetősége arra is, hogy Jézus Krisztusban, az Isten Fiában megmutakozó választ is közel hozza korunkhoz. És megvan a lehetősége arra, hogy nemcsak a keresés küzdelmét tárja fel, hanem a Jézus Krisztusban megtalált Isten közelségét, a vele való találkozás örömét is feltárhassa. Ezt a nemes célt végighúzódként látom az ötvenesztendő működésén. Ennek a nemes célnak a szolgálatát várjuk az elkövetkező esztendőkből is.

A VIGILIA jubileumi számát köszöntő soraimat jókívánsággal zárom, amelyhez – gondolom – az olvasók nagy tábora is csatlakozik. Szívvel kívánom, hogy továbbra is eredményesen szolgálja a magyar katolikus irodalmat, keresztény szellemi életünk fejlődését, egyengesse az Istent kereső lelkek útját. Szolgálja szocialista magyar társadalmunk építését a keresztény eszmék igazi értékével, amellyel mindnyájan gazdagabbá válhatunk és formálhatjuk a jövő életét. Kísérje Isten bőséges áldása újabb szép jubileumok megünneplésére! És kísérje az olvasók érdeklődése, megbecsülése, szeretete, hogy a VIGILIA olvasásával szellemileg gyarapodjanak és ugyanakkor Istenhez közelebb jussanak.